

Arbeidsmarktbeleid in een context van diversiteit: (gegevens)infrastructuur voor de toekomst

In alle EU28-landen is de natuurlijke bevolkingsgroei de voorbije decennia sterk gedaald en in sommige landen zelfs negatief geworden. Een dergelijke opeenvolging van grote generaties door veel kleinere generaties impliceert, bij nulmigratie, dat de bevolking op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar) de komende decennia matig tot sterk afneemt in alle landen van de EU28, behoudens Ierland. In het merendeel van de lidstaten in Noord- en West-Europa, waaronder België, is het positieve migratiesaldo sinds enkele decennia de belangrijkste component van bevolkingsgroei. Gegeven de toegenomen omvang van migratie en de sterke differentiatie van arbeidsmarkttuitkomsten naar migratieachtergrond, wint de monitoring van activiteits- en werkzaamheidsgraden bij groepen met een migratieachtergrond – zowel de residentiële bevolking als nieuwkomers – aan belang met het oog op activeren van latente arbeidsreserves. Het blijft echter wachten op een aangepaste gegevensinfrastructuur die in combinatie met dynamische bevolkingsmodellen, toelaat om de arbeidsmarktpositie van personen met een migratieachtergrond structureel op te volgen, de effecten van arbeidsmarktbeleid vast te stellen en de geaggregeerde impact van dergelijk beleid op het arbeidsaanbod in te schatten. Op basis van recente ervaringen in het kader van de VIONA-leerstoel Migratie, Arbeidsmarkt & Integratie, waarin longitudinale microdata van de Kruispuntpank Sociale Zekerheid (KSZ), de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB), het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) en het Departement Werk & Sociale Economie (DWSE) werden geïntegreerd, breekt deze bijdrage een lans om naar buitenlands voorbeeld te komen tot een structurele integratie van beschikbare registergegevens. Dit met het oog

op longitudinale opvolging en effectiviteitsmeting, gekoppeld aan de ontwikkeling van dynamische microsimulatiemodellen van arbeidsaanbod waarin gedifferentieerd wordt naar migratieachtergrond.

Wat vooraf ging: demografische verandering

Dat de Europese bevolking verouderd is inmiddels gemeengoed (European Commission, 2018). Deze demografische trend is enerzijds het gevolg van de gestage toename tijdens de voorbije decennia van de (partiële) levensverwachting op oudere leeftijd (*vergrijzing*), en anderzijds de sterke daling van geboortecijfers onder het vervangingsniveau (*ontgroening*). Vooral de plotse, en in sommige gevallen drastische, ontgroening heeft in enkele lidstaten geleid tot een sterk numeriek onevenwicht tussen opeenvolgende generaties (Billari & Kohler, 2004; Lesthaeghe, Meeusen, & Vandewalle, 1998), waarvan de gevolgen voor instroom op de Europese arbeidsmarkt, in toenemende mate voelbaar worden. De timing en intensiteit van demografische trends die Europese lidstaten de voorbije decennia hebben gekend, bepalen in belangrijke mate de dynamiek die hiermee op gang komt. De Zuid-Europese lidstaten en de lidstaten in Centraal- en Oost-Europa kenden vanaf respectievelijk 1980 en in het midden van de jaren 1990 vruchtbaarheidscijfers die onder het vervangingsniveau zijn gedaald. Deze extreem lage vruchtbaarheidsniveaus werden gedurende opeenvolgende decennia aangehouden (Billari & Kohler, 2004), wat ervoor zorgt dat de instroom op de arbeidsmarkt in deze lidstaten momenteel fors terugloopt. De situatie ligt enigszins anders

in lidstaten uit West- en Noord-Europa. Hoewel in deze landen de vruchtbaarheid reeds in de vroege jaren 1970 onder het vervangingsniveau is gedaald en de trend zich in de jaren 1980 en 1990 verder uitdiepte, heeft de ontgroening er nooit dezelfde extreme proporties aangenomen als in Zuid-, Centraal- en Oost-Europa. Binnen de groep van West-Europese en Noord-Europese lidstaten is evenwel sprake van markante verschillen: in tegenstelling tot de Scandinavische landen, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, België en Nederland – die kampen met licht deficiënte vruchtbaarheid – worden de Duitstalige landen (Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland) sinds decennia gekenmerkt door aanhoudende en uitermate lage geboortecijfers (Sobotka, Zeman, Lesthaeghe, Frejka, & Neels, 2012). Met alle gevolgen van dien voor de huidige en toekomstige instroom op de arbeidsmarkt in deze landen.

De arbeidsmarktimplicaties van ontgroening in de verschillende Europese lidstaten moeten telkens in combinatie met de omvang van de voorafgaande babyboomgeneraties worden bekeken: het effect van de deficiënte instroom moet kortom worden afgewogen tegenover de omvang van de nakende uitstroom. Op basis van de bevolkingsvoorzichten van de Verenigde Naties bekijken we de relatieve verandering van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar) tussen 2015 en 2035, in de veronderstelling dat in deze periode geen internationale migratie plaatsvindt (United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2017). Behoudens Ierland waar de bevolking op beroepsactieve leeftijd nog toeneemt met 4,6 procent, worden alle andere Europese lidstaten bij nulmigratie gekenmerkt door een krimp van de bevolking op beroepsactieve leeftijd tussen 2015 en 2035. Waar die krimp beperkt blijft tot hooguit vijf procent in Cyprus (-0,4%), Frankrijk (-5,2%), Zweden (-5,6%) en het Verenigd Koninkrijk (-5,7%), gaat de krimp veeleer richting tien procent in Denemarken (-7,4%), Luxemburg (-9,2%), België (-9,2%), Finland (-10,3%) en Nederland (-10,5%). In het merendeel van de lidstaten uit Zuid-, Centraal- en Oost-Europa, alsook de Baltische staten, loopt de krimp van de bevolking op beroepsactieve leeftijd echter op tot vijftien of zelfs twintig procent. Duitsland bekleedt in deze de minst gunstige positie: de combinatie van een sterke deficiënte instroom en de nakende uittrede van de omvangrijke babyboomgeneraties, leiden bij nulmigratie op korte

termijn tot een krimp van 21,8 procent in de bevolking op beroepsactieve leeftijd. Het afremmen van de uittrede van de babyboomgeneratie vormt in Duitsland om begrijpelijke redenen een belangrijke beleidsprioriteit. De resultaten voor België liggen in de lijn van sensitiviteitsanalyses die werden uitgevoerd door het Federaal Planbureau: van de weerhouden scenario's met variaties in mortaliteit en vruchtbaarheid, geeft enkel het scenario met nulmigratie aanleiding tot een afgetekende en quasi onmiddellijke krimp van de bevolking (Duyck, Paul, & Vandresse, 2018).¹

De omvang en de leeftijdsstructuur van de residentiële bevolking vormt slechts een van de vele factoren die een invloed hebben op het (toekomstige) arbeidsaanbod. Binnen de bevolking op beroepsactieve leeftijd blijken activiteits- en werkzaamheidsgraden in België sterk gedifferentieerd naar leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, herkomst, migratiegeneratie, verblijfsduur, alsook specifieke combinaties van deze kenmerken (Corluy, 2014; European Commission, 2018; Rubin et al., 2008; Unia & FOD WASO, 2017). Hoewel arbeidsmarktbeleid gericht op de verdere verhoging van activiteits- en werkzaamheidsgraden bij specifieke doelgroepen een belangrijke rol kan spelen in het vrijwaren van het arbeidsaanbod, is internationale migratie in het merendeel van de lidstaten in Noord- en West-Europa de voorbije decennia de belangrijkste motor van bevolkingsgroei gebleken. Op basis van cijfers van de Verenigde Naties (United Nations, 2017) kunnen we voor de landen van de EU28 het jaarlijks (exponentieel) groeiritme tussen 1950 en 2020 uitsplitsen naar natuurlijke groei en nettomigratie. België, Luxemburg, Denemarken, Oostenrijk en Duitsland werden de voorbije decennia gekenmerkt door een jaarlijkse groei van de bevolking met 0,5 tot 1,0 procent, die evenwel in belangrijke mate te wijten is aan een positief migratiesaldo. Een toenemend deel van de beroepsbevolking in deze landen heeft dan ook een migratieachtergrond, hetzij als nieuwkomer, hetzij als afstammeling in tweede of latere generatie. Een aanzienlijk deel van de lidstaten in Zuid-, Centraal- en Oost-Europa wordt inmiddels gekenmerkt door een bevolkingskrimp. Deze is vaak niet langer hoofzakelijk te wijten aan een negatief migratiesaldo zoals in de vroege jaren 1990, maar wordt in toenemende mate gestuurd door een negatieve natuurlijke groei. Dit brengt in deze landen op termijn een sterke krimp teweeg van de bevolking op

beroepsactieve leeftijd. Naast effectieve inwijking van personen uit andere lidstaten en derdelanders, heeft ook de arbeidsmobiliteit binnen de EU28 in het kader van het vrije verkeer van diensten, sterk aan belang gewonnen door de jurisprudentie van het Europees Hof. Het blijkt echter vooralsnog bijzonder moeilijk om de reële impact van detachering op het arbeidsvolume accuraat in te schatten (Muschke & Lens, 2018). Aangezien een niet-verwaarloosbaar deel van dergelijke detacheringen – zeker in specifieke sectoren – wordt ingevuld vanuit Centraal- en Oost-Europese lidstaten (De Wispelaere & Pacolet, 2016; EU-Commission, 2016; Pacolet & De Wispelaere, 2015) en gegeven de preciaire ontwikkeling van de bevolking op beroepsactieve leeftijd in deze lidstaten, is het bovendien de vraag in hoeverre dit arbeidsaanbod zal aanhouden.

Practief arbeidsmarktbeleid in een context van toenemende diversiteit

Het belang van internationale migratie en arbeidsmobiliteit tussen de EU-lidstaten in het kader van het vrije verkeer van diensten, is de voorbije decennia markant toegenomen voor de Belgische arbeidsmarkt. Bovendien suggereren bovenstaande gegevens dat deze trend zich in de toekomst wellicht zal verderzetten. De conclusie voor België geldt a fortiori voor Vlaanderen, aangezien de bevolkingsgroei in Vlaanderen quasi volledig te wijten is aan internationale migratie en inwijking vanuit de andere gewesten.² Het statistisch apparaat heeft zich vooralsnog echter nauwelijks aan deze realiteit aangepast, waardoor een structurele opvolging van de arbeidsmarktimplicaties ontbreekt, alsook mogelijkheden tot structurele beleidsevaluatie en dynamische simulatie van arbeidsmarktuitskomsten. Aangezien de beleidsbevoegdheden op vlak van arbeidsmigratie (arbeidskaarten), inburgering, opleiding en arbeidsbemiddeling zich situeren op Vlaams niveau – en er rond deze bevoegdheden bovendien kwaliteitsvolle registergegevens beschikbaar zijn – lijkt het aangewezen om op korte termijn over te gaan tot een structurele integratie van deze gegevensinfrastructuren. Zo kan men het toekomstig arbeidsmarktbeleid adequaat informeren via enerzijds de ontwikkeling van een administratief socio-economisch panel en anderzijds de ontwikkeling van dynamische microsimulatiemodellen die een gedetailleerd beeld schetsen van het

veranderende profiel van de (beroeps)bevolking in functie van een brede set arbeidsmarktrelevante kenmerken.

Vlaams Administratief socio-economisch Panel: V-SOEP

Sinds 2013 biedt de socio-economische monitoring van de federale overheidsdienst werkgelegenheid, arbeid en sociaal overleg (FOD WASO), in samenwerking met het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding (vervolgens interfederaal gelijkekansencentrum Unia), tweejaarlijks een gedetailleerde doorlichting van de arbeidsmarktpositie van personen met een migratieachtergrond in België op basis van gegevens van de KSZ. Hoewel een herhaalde transversale analyse de mogelijkheid biedt om evoluties te volgen op geaggregeerd niveau, blijft het op basis van een dergelijke gegevensinfrastructuur veelal onduidelijk hoe arbeidsmarkttrajecten van nieuwkomers en personen met een migratieachtergrond zich longitudinaal ontwikkelen. In het kader van de VIONA-leerstoel Migratie, Integratie & Arbeidsmarkt werd om die reden een longitudinaal administratief panel ontwikkeld naar analogie met het design van het Generations & Gender Programma van de Verenigde Naties (Spielauer, 2004; Vikat et al., 2007). Longitudinale microgegevens over arbeidsmarktuitskomsten afkomstig van de KSZ voor de periode 2005-2016, werden geïntegreerd met gegevens over opleidings- en bemiddelingstrajecten afkomstig van de VDAB, gegevens over inburgeringstrajecten (waaronder NT2 en maatschappelijke oriëntatie) en gegevens over afgeleverde arbeidsvergunningen afkomstig van het DWSE. De longitudinale en econometrische analyse van dergelijke domeinoverschrijdende microdata laat toe de effecten van overheidsinterventies op vlak van inburgering, onderwijs en bemiddeling op arbeidsmarktuitskomsten van personen met een migratieachtergrond in te schatten (Carpentier, Neels, & Van den Bosch, 2014, 2017; Carpentier, Van den Bosch, & Neels, 2016; Kil, Neels, & De Valk, 2017; Kil, Wood, & Neels, 2017). Aangezien de ontwikkeling van een dergelijke (vooralsnog eenmalige) gegevensinfrastructuur bijzonder tijdsintensief is gebleken, lijkt het aangewezen om over te gaan tot een structurele integratie van dergelijke registers, met het oog op een continue monitoring van

arbeidsmarktuitskomsten, alsook een aanhoudende evaluatie van beleidsinterventies. De ervaring naar aanleiding van het VIONA-pilootproject heeft tevens enkele lacunes blootgelegd waaraan in de toekomst mogelijk kan worden geredieerd, waaronder de bijkomende integratie van gegevens voor nieuwkomers betreffende diploma-erkenning (NARIC). Gegeven de frequentie van interne migratiebewegingen tussen Vlaanderen en de andere gewesten, lijkt het bovendien aangewezen om een dergelijke gegevensinfrastructuur te ontwikkelen op basis van gegevens op nationaal niveau, zodat de selectieve interne migratiebewegingen in functie van migratiegeschiedenis en voorgaande arbeidstrajecten adequaat in kaart kunnen worden gebracht. Een dergelijke geografische reikwijdte zou idealiter toelaten dat tevens LIMOSA-gegevens betreffende detacheringen worden geïntegreerd, wat kan leiden tot een meer accurate inschatting van het arbeidsvolume dat via deze weg tot stand komt en in welke sectoren dergelijk aanbod is geconcentreerd.

Beleidsmatig anticiperen op de arbeidsmarktheterogeniteit van morgen: van cohort-component projectie naar dynamische microsimulatie (DYNASIM)

In lijn met de demografische ontwikkelingen van de voorbije decennia, is de mogelijke invloed van internationale migratie voor toekomstige bevolkingsvooruitzichten in België en Vlaanderen in detail gedocumenteerd (Duyck et al., 2018; European Commission, 2014, 2018; United Nations, 2017; United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2017). Hoewel in dergelijke rapporten frequent wordt gewezen op de batige impact van internationale migratie op het arbeidsaanbod en afhankelijkheidsratio's, wordt typisch uitgegaan van sterk vereenvoudigende (Markov-)assumpties waarbij inwijkelingen onmiddellijk dezelfde activiteits- en werkzaamheidsgraden aannemen als de residentiële bevolking (European Commission, 2014). Dergelijke assumpties lijken weinig realistisch, aangezien steevast blijkt dat arbeidsparticipatie en werkzaamheid net sterk gedifferentieerd zijn naar herkomst, migratiemotief, migratiegeneratie en verblijfsduur (UNIA & FOD WASO, 2017). Het gebrek aan differentiatie van arbeidsmarktuitskomsten

in bevolkingsvooruitzichten, is evenwel gelieerd aan de methodologie die in het merendeel van de projecties wordt gehanteerd. In klassieke cohort-component projecties wordt de geaggregeerde verdeling van de bevolking naar leeftijd en geslacht, geprojecteerd in functie van plausibele assumpties met betrekking tot de verwachte evolutie in geboortecijfers en sterftequotienten naar leeftijd en geslacht, alsook assumpties met betreffende de omvang van internationale nettomigratie en het profiel van deze migranten naar leeftijd en geslacht. Aangezien de analyse berust op geaggregeerde aantallen naar leeftijd en geslacht, is differentiatie naar bijkomende kenmerken ex post weinig evident, tenzij een specifieke verdeling wordt opgelegd aan de geaggregeerde resultaten uitgaande van bijkomende assumpties. De beschikbare gegevensinfrastructuur heeft de klassieke methodologie op dit punt inmiddels ingehaald en achter zich gelaten. Op basis van census- en registergegevens zijn tal van demografische kenmerken (bijvoorbeeld leeftijd, geslacht en huishoudenssamenstelling), migratiekenmerken (bijvoorbeeld herkomst, generatie en verblijfsduur) en andere arbeidsmarktrelevante kenmerken (bijvoorbeeld opleidingsniveau, studierichting, werkervaring) immers op individueel niveau beschikbaar. Het longitudinale karakter van registergegevens laat bovendien toe om in functie van dergelijke kenmerken, de kansen te bepalen van toekomstige demografische veranderingen (zoals huishoudenssamenstelling) en arbeidsmarkttransities. Deze transitiekansen kunnen vervolgens op individueel niveau worden toegepast op de relevante risicopopulaties om – ceteris paribus of net in functie van gewijzigd beleid – bevolkings- en arbeidsmarktdynamieken te simuleren waarbij de uitkomsten meteen naar dergelijke kenmerken zijn gedifferentieerd (Burch, 2018). Dergelijke dynamische microsimulatiemodellen worden in het buitenland reeds frequent beleidsmatig toegepast in het kader van gezondheidszorg, diversiteitsbeleid of microsimulatie van arbeidsmarkttrajecten met het oog op pensioenhervormingen (Morency, Malenfant, & MacIsaac, 2017; Willekens, 2005). Gezien de gegevensinfrastructuur die momenteel beschikbaar is en de demografische uitdagingen die zich aandienen, lijkt het aangewezen het Vlaamse arbeidsmarktbeleid te schoeien op een 21^e-eeuwse leest, die toelaat adequaat te anticiperen op dynamische ontwikkelingen in het arbeidsaanbod.

Conclusie

Door demografische ontwikkelingen vormt migratie sinds geruime tijd de belangrijkste motor van demografische groei in België. Bij nulmigratie tussen 2015 en 2035 krimpt de beroepsbevolking met circa negen procent. Demografische vooruitzichten blijken bovendien sterk gedifferentieerd in Europa, waardoor de huidige arbeidsreserve in Zuid-, Centraal- en Oost-Europa de komende decennia wellicht sterk zal afnemen, en het gewicht van derdelanders in migratie naar alle waarschijnlijkheid verder zal toenemen. Niettegenstaande het toegenomen belang van migratie voor de Vlaamse en Belgische arbeidsmarkt – en de verdere demografische vooruitzichten op vlak van ontgroening en dalende instroom op de arbeidsmarkt bij nulmigratie – is de opvolging van de arbeidsmarktpositie van personen met een migratieachtergrond voornamelijk gefragmenteerd. Slechts recent werden voorzichtige stappen gezet om de bestaande registergegevens van de betrokken maatschappelijke actoren te integreren, teneinde een longitudinale opvolging van de arbeidsmarktpositie van zowel de residentiële bevolking met een migratieachtergrond als nieuwkomers toe te laten, met inbegrip van verschillende interventies die van overheidswege gebeuren om een dergelijke arbeidsmarktinclusie te bevorderen (zie inburgering, VDAB, arbeidskaarten, KSZ, maar ook LIMOSA-gegevens met betrekking tot detachering). Gegeven de demografische vooruitzichten die in deze bijdrage werden toegelicht, lijkt het aangegeven om de noodzakelijke gegevensinfrastructuur voor een dergelijke monitoring nu structureel vorm te geven, met het oog op een permanente opvolging van de arbeidsmarktinclusie van personen met een migratieachtergrond, alsook de effectiviteitsmeting van overheidsinterventies gericht op het bevorderen van dergelijke arbeidsmarktinclusie. De ontwikkeling van dynamische microsimulatiemodellen die toelaten arbeidsmarktdynamieken te differentiëren naar migratieachtergrond en de impact van beleidsmaatregelen af te wegen, vormt daarbij het voor de hand liggend sluitstuk voor een evidence-based arbeidsmarktbeleid.

Karel Neels
Jonas Wood
Universiteit Antwerpen³

Noten

1. In tegenstelling tot de reguliere bevolkingsvooruitzichten die jaarlijks worden bijgesteld door het Federaal Planbureau en Statbel met bijkomende differentiatie van de vooruitzichten naar gewest, werden de alternatieve scenario's enkel berekend op nationaal niveau (Duyck, Paul, & Vandresse, 2018).
2. Zie <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/loopvan-de-bevolking#news>
3. Deze bijdrage is in belangrijke mate gebaseerd op het eindrapport van het visieplatform over 'Demografie & Migratie' dat financieel werd ondersteund door het Departement Universiteit & Samenleving van de Universiteit Antwerpen (Neels & Wood, te verschijnen).

Bibliografie

- Billari, F. C., & Kohler, H. P. (2004). Patterns of low and lowest-low fertility in Europe. *Population Studies*, 58(2), 161-176.
- Burch, T. K. (2018). *Model-based Demography. Essays on Integrating Data, Technique and Theory*. Cham, Switzerland: Springer Open.
- Carpentier, S., Neels, K., & Van den Bosch, K. (2014). How do exit rates from social assistance benefit in Belgium vary with individual and local agency characteristics? In S. Carcillo, H. Immervoll, S. Jenkins, S. Königs, & K. Tatsiramos (Eds.), *Safety Nets and Benefit Dependence* (Vol. 39). Bingley, UK: Emerald.
- Carpentier, S., Neels, K., & Van den Bosch, K. (2017). Exit from and re-entry into social assistance benefit in Belgium among people with migration background and the native-born. *International Journal of Social Welfare*, 26(4), 366 – 383.
- Carpentier, S., Van den Bosch, K., & Neels, K. (2016). De sociaal-economische trajecten in en na het (equivalent) leefloon van personen met en zonder migratieachtergrond. In M. De Wilde, B. Cantillon, F. Vandenbroucke, & M. De Bie (Eds.), *40 Jaar OCMW & Bijstand*. Leuven: Acco.
- Corluy, V. (2014). *Labour market outcomes and trajectories of immigrants in Belgium*. Antwerp: University of Antwerp.
- De Wispelaere, F., & Pacolet, J. (2016). Detachering naar België vanuit andere EU-lidstaten. Wat we zelf meten, meten we beter? *De Gids op Maatschappelijk Gebied*, 2016, 30-37.
- Duyck, J., Paul, J. M., & Vandresse, M. (2018). *Perspectives démographiques 2016-2060: analyses de sensibilité, scénarios alternatifs et effets budgétaires et sociaux*. Brussel: Federaal Planbureau.
- European Commission. (2016). *Country factsheet – Posted workers in Belgium*. Geraadpleegd via <https://ec.europa.eu/social>

- European Commission. (2014). *The 2015 Ageing Report. Underlying Assumptions and Projection Methodologies*. European Economy 8/2014.
- European Commission. (2018). *The 2018 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2016-2070)*. Brussels: European Commission, Institutional Paper 079.
- Kil, T., Neels, K., Wood, J., & De Valk, H. (2017). Employment after parenthood : women of migrant origin and natives compared. *European Journal of Population*. doi: 10.1007/s10680-017-9431-7
- Kil, T., Wood, J., & Neels, K. (2017). Parental leave uptake among migrant and native mothers: Can precarious employment trajectories account for the difference? *Ethnicities*, 18(1). doi:DOI: 10.1177/1468796817715292
- Lesthaeghe, R., Meeusen, W., & Vandewalle, K. (1998). *Eerst optellen, dan delen. Demografie, Economie en Sociale Zekerheid*. Leuven-Apeldoorn: Garant.
- Morency, J.-D., Malenfant, E. C., & MacIsaac, S. (2017). *Immigration and Diversity: Population Projections for Canada and its regions, 2011 to 2036*. Ontario: Statistics Canada.
- Mussche, N., & Lens, D. (2018). *The EU Free Movement of Services and the growing mobility of Third-Country Nationals as posted workers*. (Vol. Working Paper No. 18.13). Antwerp: University of Antwerp, Herman Deleeck Centre for Social Policy.
- Neels, K., & Wood, J. (Eds.). (te verschijnen). *Heeft migratie een toekomst? Demografische krijtlijnen van bet migratiedebat*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen, Departement Universiteit & Samenleving.
- Pacolet, J., & De Wispelaere, F. (2015). *Posting of workers. Report on A1 portable documents issued in 2014*. Leuven: HIVA – KU Leuven.
- Rubin, J., Randall, M. S., Rabinovich, L., Tsang, F., Van Oranje Nassau, C., & Janta, B. (2008). *Migrant Women in the European Labour Force*. RAND Corporation.
- Sobotka, T., Zeman, K., Lesthaeghe, R., Frejka, T., & Neels, K. (2012). Postponement and Recuperation in Cohort Fertility: Austria, Germany and Switzerland in a European Context. *Comparative Population Studies*, 36(2-3), 417-452.
- Spielauer, M. (2004). The Generations and Gender Contextual Database: Concepts and Content. *Max Planck Institute for Demographic Research Working Paper Series*, 26, 47.
- Unia, & FOD WASO. (2017). *Socio-economische monitoring 2017: arbeidsmarkt en origine*. Brussel: Interfederaal Gelijkekansencentrum en Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid en Sociaal Overleg.
- United Nations. (2017). *World Population Prospects: the 2017 Revision (DVD Edition)*. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2017). *World Population Prospects: The 2017 Revision, Methodology of the United Nations Population Estimates and Projections* (Working Paper No. ESA/P/WP.250). New York: United Nations.
- Vikat, A., Speder, Z., Beets, G., Billari, F. C., Bühler, C., Désesquelles, A., Fokkema, T., Hoem, J. M., MacDonald, A., Neyer, G., Pailhé, A., Pinnelli, A., & Solaz, A. (2007). Generations and Gender Survey (GGS): Towards a Better Understanding of Relationships and Processes in the Life Course. *Demographic Research*, 17, 51.
- Willekens, F. (2005). Biographic Forecasting: Bridging the Micro-Macro Gap in Population Forecasting. *New Zealand Population Review*, 31(1), 77-124.